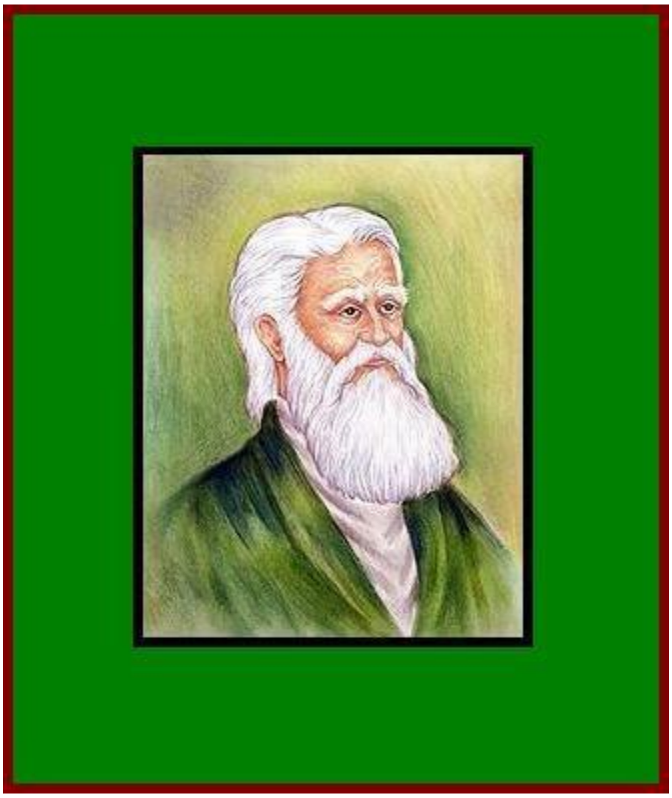

دستراونومیالي رحمان بابا د روحاني، تصوفي،عرفاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله یو څوخبرې

زموږ په تاریخي، لرغوني او ادب پاله هیواد افغانستان کې د پښتو ادب په تاریخ کې
پوهان، لیکوالان او شاعران هغه درنې څیرې او روښانه مشالونه دي،چې زموږ دپښتو
ادب یې دخپلو لیکنو او آثارو په وسیله خیرازه او ژوندی ساتلې دی. دپښتو ادب په ډګر کې د دغو علمي، ادبي او فرهنګي
شخصیتونوآثار به تل ژوندي [illegible] زموږ [illegible] پوهانو
لیکوالانو، ادیبانو، فرهنګیانو [illegible] شاعرانو [illegible] خپلو آثارو کې [illegible] او [illegible]
مختلف حالات او اړخونو په ډېر عالمانه او علمي څېړنیزو، تحلیلونو، تصویرونو او فکرونوکې دقلم په ژبه لیکلي او بیان
کړي دي، چې د دوی دا لوړ علمي، څېړنیز، ادبي اوفرهنګي مقام اومنزلت زموږ دخلکو په زړونو کې دتل لپاره ژوندی او
ددوی کارنامې دقدر او ستاینې وړ دي .
دا دعلم، ادب او فرهنګ دوستانو او د ټولو هغو خلکو، چې دعلم، پوهې، ادب او فرهنګ سره ځانګړې مینه لري انساني دنده
ده، چې د خپلو علمي، تاریخي، سیاسي، ادبي، فرهنګي او ملي شخصیتونو ویاړنې او کارنامې د دوی د آثارو په رڼا کې
دراتلونکو نسلونو دروزنې او پالنې او لارښوونې لپاره ژوندي وساتي . دا جوته ده، چې د دغو شخصیتونویادول او د دوی
پرآثارو علمي او څېړنیزې کره کتنې او د غونډو، سمینارونواو کنفرانسونو جوړول داوسنیو او راتلونکوځوانونسلونو د ودې
اوپرمختګ لپاره کارنده او ژور اغیز لري .
یو له دغو روښانه او ځلانده ستوروڅخه،چې دشعراوشاعرۍ پوسیله یې زموږ دپښتو
ادب ډیوې بلې ساتلې دي دپښتو ژبې نامتو،عالم اومتفکر شاعرعبدالرحمان بابادی . زه باور لرم، چې زموږ درنو لیکوالانو
د رحمان بابا د هر اړخیز شخصیت په هکله ډیرې زیاتې لیکنې کړې دي، خو زه هم دې ته وهڅیدم او ځان ته مې دا حق
ورکړ، چې دده د علمي، روحاني او ادبي شخصیت په هکله یو څو کرښې ولیکم .

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای بخښلي عبدالرحمان بابا د اروابنادعبدالستارخان مومند زوی دی، چي په یوه علم پروره او غریبه کورنی کي په (۱۰۴۲) هجري قمري کال کي په(بهادر کلي)کي ، چي د پیښور ښار په جنوبي اړخ کي پروت دی نړی ته سترګي غړولي دي .
د عبدالرحمان بابا د دیوان په یوه سریزه کي لیکل شوي دي، چي عبدالرحمان بابا د پښتو د سجره نسبت له مخي (سړبن) په سړبن کي (غوریاخیل) او په غوریاخیلو کي (مومند)په مومندو کي (دویزی)او په دویزو کي (ابراهیم خیل) دی .
که څه هم رحمان بابا په قوم مومند دی خو دی ځان کومي قبیلي ته نه منسوبوي او ځان د خدای(ج)دپاکي مینې رینښتیني عاشق بولي او د خدای په مینه کي ډوب دی . اود تعصب او ځان ستاینې څخه کرکه لري او د ورورولي، انساني مناسباتو او دنیوي اوآخروي نیکمرغیو لارې چارې خلکو ته ور په ګوته کوي . لکه چي وایي :

زه عاشق یم سرو کار مي دی له عشقه نه خلیل نه داودزی یم نه مومند

اویاوایي:

دا دنیا خدای له عشقه پیدا کړې دجمله وو مخلوقاتوپلار دی دا

اویاوایي:

په هر دم کي نوې نوې تماشي کړم زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم

اویاوایي:

هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمانه تل تر تله بر قرار دی رب زما

او یاوایي:

که محنت که مشقت دی خو د دین دی په کار نه دی بل محنت په دا دنیا
بې له خدایه هر چي دي همه فاني دی که لذت دی که زینت په دا دنیا

اویاوایي:

چي په ورځ د شیخی لافي کړې رحمانه! په شپه مې له میفروشه غواړې ولې؟

اویاوایي:

بد په بدو پښیماني کاندي رحمانه! ته په خپلو بدو نه شوې پښیمان ولې؟

او یا وایي :

دوست دشمن د سرې واړه خپل عمل دی هم په دا مقدار یې اجر موی په موی شي

او یا وایي :

د اوبو اصل له خاورو پیدا کیږي خاکساران دخاکسارانوآبروی شي

اویاوایي:

دوباره دې راتله نشته په دنیا نن دې وخت دی که دروغ کړې که رښتیا

اویاوایي:

دا دنیا ده بې وفا بې وفا ده بې بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي   درحمان سره دې غم دآخرت وي

عبدالرحمان بابا یو تکړه ادیب، دیني عالم او د روحاني دنیا مشر و. د رحمان بابا له نوم او روحاني شخصیت سره زموږ خلک او په تیره بیا ټول پښتانه آشنا دي .
محمد هوتک په خپل یو مشهور اثر کې، چې پټه خزانه نومیږي د رحمان بابا د پیژندګلوی په هکله داسي لیکي :
(رحمان بابا د فقهي اوتصوف کتابونه پخپله سیمه پیښور کې له محمدیوسفزي ښخه لوستي او بیا دلوړې زده کړې لپاره کوهاټ ته تللی دی، ډیر علوم او مروجه کتابونه یې هلته ولوستل پس له لوستلو ښخه یو لوی عالم شو.)
وایي چې : رحمان بابا په کوهاټ کې د اسلامي او دیني تعلیماتوتر ښنګ داروابناد حاجي بهادر کوهاټي (رح) چې یو روحاني شخصیت و، طریقه او لاس نیوی کړي دی،
رحمان بابا وروسته له زده کړې ښخه بیرته خپلي سیمي پیښور ته راغی او په (هزار خانی) کې میشت شو او د ژوند تر پایه هلته اوسیدو.
هغه دکوچینوالي ښخه لوړ ادبي استعداد درلود، او په ښورلس کلنی کې یې په شعر ویلو پیل کړی دی. ویل کیږي : هغه وخت چې رحمان بابا ته د شعر الهام وشواودی په حقیقي عشق پوه شو، ده دنیا پرېښوده او دنیایي کارونو ته یې شا کړه، د خلکو او ټولني ښخه لرې ګرځیدو. وایي چې : ده به تل ژړل او د ده ژړا د حقیقي عشق دسوز له عمله وه اوپه تل پاته توګه یې پر مخ د اوښکو ویالي رواني وې ، ملګرو او دوستانو به یې همیشه اوښکې تر سترګو جاري لیدلې.خوښو موده وروسته یوشمیر عالمان،روحاني واعظان او د دین مرشدان ده ته ورغلل او د ده نه یې غوښتنه وکړه چې د خلوت ښخه راووځي اودخلکواوټولنیزوخدمتونو لپاره ښان تیار کړي .

د ده دا بیتونه ګورو چې وایي :

زه رحمان دیار په غم کې هسې ډوب یم   چې هیڅ نه وینم په سترګو مګر دی

اویاوایي:

زه یې وینم درست جهان په تا مین دی   که بادشاه دی د دې دور که ګدا

اویاوایي:

اې رحمانه لکه ته چې په خدای ګرم یې   بل به نه وي په جهان کې هسې ګرم

اویاوایي:

زه رحمان دخپل صاحب په رضا زیست کړم   ښه پکار دی بنده بې خپله صاحبه

اویاوایي:

رحمان هسي ګوښه خوند له خلقه بیا موند   چې هرګز نه دی دا خوند موندلی خلق

اویاوایي:

زه رحمان کناره خوښ وم له عالمه   باري ستا سترګو رسوا کړم په عالم کې

اویاوایي:

اوښکي نه لري حساب زما د سترګو   بې حسابه شو سیلاب زما دسترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
د رحمان اوښکې به څرنګ په قرار وي
چا لیدلی دی دریاب په قرارۍ کې

اویا وایي :
هومره اوښکي مې بهیږي په رخسار
چې غرقاب مې هم ګریوان دی هم رخسار

اویا وایي :
یو عاشق دې څوک راوښیي په عشق کې
چې یې رود په مخ د اوښکو روان نه دی
هومره اوښکې د عاشق په ګریوان وورې
ته به وایې چې یو سیند دی ګریوان نه دی

اویا وایي :
ستا له غمه مې په مخ باندې ولې دي
لړ مې وپوښته له حاله چې ولې دي

اویاوایي:
یار د یار له سترګو اوښکې پاکیزه کا
تا دریاب کړې زما اوښکې په یارۍ کې

اویا وایي :
چې په وصال کې یې اوښکې نه وچیږي
ترو به حال درحمان څه وي په هجران کې

اویا وایي :
یاره ستا په جدایۍ او په ډیر غم کې
سیند داوښکو درومي په رخسار زما

اویا وایي :
ترخې اوښکې دعاشق آب ونمک دي
خدای دې نه کاڅوک بې آبه بې نمکه

اویا وایي :
دا څه اوښکې نه دي چې بهیږي له چشمانو
ق وینې دي بهیږي د زړګوتې له پرهاره

اویا وایي :
ای رحمانه اوښکې هم له تخمه دباران دي
کښت د هغه شین شوچې ګریانې لرې سترګې

اویا وایي :
هیڅ اثر د رحمان اوښکې په یار نه کا
خدای دې اوښکې دچا نه کا بې اثره

اویا وایي :
ستا د مینې ګوهر نشته په هر آب کې
مګر بیا موندشي د اوښکو په دریاب کې

له دغو بیتوڅخه داسې جوتیږي چې دی یو دیني او روحاني عالم و، او دخدای(ج) په عبادت او ریاضت بوخت و.ده داسلامي تعلیماتو اونظریاتو څراغ تل بل ساتلی و.دی د تقوا اوپرهیزګارۍ روښانه سمبول وه . ده د خدای(ج) په مینه اومحبت کې ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندور شعرونه ويلي دي، همدا وجه ده چي تولو خلکو په تيره بيا پښتنو دهغه په درويشي اوفقيري اورواني طبع هوکړې ده، او دده په هرنصيحت، پند، قول اوقرار اعتقادلري . دی دپښتنو په منځ کي د عزت، درناوي اود قدراوستاينې وړ شخصيت په توګه پيژندل شوی دی، اود(بابا) په درانه لقب منلي شوي دی .
دی په خپلو شعرونو کي دالله (ج) سره خپله مينه داسي بيانوي :

ګوره هسي کردګار دی رب زما — چي صاحب دکل اختيار دی رب زما
همګي بزرګواران چي ښوک يې وايي — تر همه و بزرګوار دی رب زما
نه يې هيڅ حاجت په چا باندې موقوف دی — نه د هيچا منت بار دی رب زما
له نيستۍ يې دهستی صورت پيدا کا — هسي رنګ پروردیګار دی رب زما

....
....

او يا وايي :

په نامه دهغه خدای مي دا بيان دی — چي يو نوم يې په نومونو کي سبحان دی
هم بادشاه دی دجمله ؤ بادشاهانو — هم د هر يوه سلطان په سر سلطان دی
هغه کار چي و هر چا وته مشکل وي — هغه کار واړه و ده و ته آسان وي
ښوک آفتاب شي په آسمان راخيږولی — ده آفتاب راخيږولی په آسمان دی
ښوک دنمر په مخ حجاب شي غوړولی — ده پټ کړی نمر په ابر کي پنهان دی
ښوک په شپه کي شي مهتاب پيدا کولی — ده په شپه کي پيدا کړی ماه تابان دی
ښوک يو ښاڅکی پريستی شي له آسمانه دی — نزول کړی ده په مونږ باندې باران
ښوک شي روح ننويستی په يوه ماشي دی — ژوندی کړی ده په روح تمام جهان

....
....

رحمان بابا يو لوی زاهد، عابد، عالم اود دين مرشد و.دی يوپاک اوسپيڅلي مسلمان و، اود خپل روحاني ژوند سره بوخت و.
ارواښاد ګل پاچا الفت، چي زمونږ دهيواديو وتلي، تکړه دروند اوپياوړی شاعر اوليکوال دی د رحمان بابا د شاعري اوشخصيت په هکله داسي وايي :
(دخيبر او تيرا له غرونوهغه خوا دپيښور په بهادر کلي کي يو پښتون فقير اوسيده چي خبرې يې شعر او شعر يې حکمت و. رحمان بابا هغه ښوک و چي دغفلت له خوبه د بلبلو په آواز راويښ شو او د زړه مراقبه يې د ګلو له غونچو او غوټيو زده کړه. په زړه کي يې دپاک خدای دمقدس عشق لمبې بلې دي او له ژبې يې سوزان شعرونه را وتل .)
رحمان بابا يو روحاني، ادبي اوټولنيز شهرت لري او دی ديو صوفي مشر په توګه دخلکوپه ذهن او روان کي خپل ځای او مقام تر لاسه کړې دی . د ده زياتره شعرونه
د خدای(ج) په ستاينه کي او دحقيقي عشق په هکله ويل شوي دي .
ښاغلي محمداکبر کرګر زمونږ دهيواد،پياوړې او وتلی ليکوال اوڅيرنيزپوه شخصيت دی په خپله يوه ليکنه کي(درحمان بابا عشق يعنی څه ؟) ترسر ليک لاندی داسي وايي:
(درحمان بابا په انګليسي ژباړل شوي ديوان کي سريزه ليکونکي داسي باور لري، چي هغه څه چي د رحمان بابا په ديوان کي ډير برجسته او څرګند دي هغه عشق دی . مونږ درحمان بابا په ديوان کي په دي خبره غور وکړ ، د رحمان بابا په ديوان کي په کراتو ځله دعشق کليمه تکرار شويده؟ خو دا عشق يوازې تصوفي او عرفاني عشق نه دی . دا يوه اورده قصيده ډوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل دی، چې مطلع يې ده : په نامه دهغه خدای مې دا بيان دی - چې يو نوم يې په نومونو کې سبحان دی . په دې شعر کې رحمان بابا دخدای توصيف کوي،
دخدای صفات بيانوي چې له يوې خوا شريعت ته نږدې اوله بلې خوا دخالص تصوف او
عرفان څخه واټن نيسي . په دې مانا چې په وحدت الوجود کې په عالي او ترانسينډينتال حالت کې صوفي له ځانه بهر کيږي
او ځان يا مادی وجود نفي بولي .)

که چيرې د رحمان بابا شعري ديوان ته مراجعه وشي د ده په شعرونو کې دنورو شاعرانو په پرتله زياتره مذهبي او اخلاقي رنګونه، تصويرونه، خيالونه اوژور فکرونه چې د ټولنې له روان سره برابر دي ليدل کيږي . د ده مينه دپاک الله (ج) او دانسان لوړ مقام ته او دانساني ظرافتونواو اخلاقو سره په ډير عالي شکل کې څرګنده شوې ده .
دی دنصيحت، پند او عبرت په توګه خلکو ته دېښو او بدو لارې لارښوونه کوي .خپل پيغام،هدف او مقصد دانسانانوپه راوييښولو کې دشعر په ژبه بيانوي .همدا وجه ده چې د دخلکو په منځ کې ستر شهرت پيدا کړی دی . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دنيا کښت دآخرت دی دا خبره ده رښتيا
ولې مرد پکې هغه وي چې سخي وي هم پارسا
په دنيا کې بدي نشته که بدي نه وي له تا
په دنيا کې خطا نشته که له تا نه وي خطا
دنيا بحر دی بهيرې آينې غوندې صفا

اوياوايي:

دنيا بده دهغو ده چې يې کسب وي ريا
يا يې کسب دريا وي يا يې وګټي په غلا
يا يې تولـه کا په ظلم يا دخمر په سودا
حق باطل کا، باطل حق کا په سبب دروې ريا
ګوش او هوش يې هرګز نه وي دمظلومو په ژړا
بتخانې و ته يې مخ وي و مسجد وته يې شا
اختلاط کا له بدانو له نيکانو وي جدا
و رحمان ته پېښه مه کړه خدايه هسې رنګ بلا

اوياوايي:

د ځوانۍ عمر دې تير کړ په غفلت کې په پيرۍ کې به څه زيرمه دمحشر کړې

اوياوايي:

راشه مه کوه له چاسره جفا لږ ژوندون دی ضايع کيږي بيوفا
په دنيا کې هيڅوک نه دي پاتې شوني واړه تلوني دي که نن دي که سبا

اوياوايي:

که يو ځله سر د خدای لپاره ټيټ کړې په قيامت به سر بلند شې تر هر چا
بازار دادی که څوک سود او سودا کاندي په هغه جهان نه سود شته نه سودا
آشنايان که څوک پو هيږي نن يې وخت دی چې ځارېږي يو آشنا تر بل آشنا
که ژوندون دی خو همدا دی په جهان کې چې له چا سره تيريږي په خندا

اوياوايي:

که مقصود لرې تلوار کړه وخت کوتاه دی غره مه شه د دې عمر په بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
سر دننه په ګریوان کړه سترګې رونې — ډیر په پورته پورته مه ځه سرهوا
اویاوایي:
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته — ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا
یاوایي:
انسانیت په ډیردولت نه دی رحمانه — بت که جوړ شي دسرو زروانسان نه دی
اویاوایي:
عالمان دي روښنایي د دې دنیا — عالمان دي د تمام جهان پیشوا
اویاوایي:
که څوک لار غواړي خدای هم ورسول ته — عالمان دي د دې لارې رهنما
اویاوایي:
ریاضت په قیامت نه شي مرد هغه دی — چې یې وکړ ریاضت په دا دنیا
اویاوایي:
زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم — چې له دینه له مذهبه وي سیوا
اویاوایي:
که نظر کا څوک په کار د درویشانو — خود به ویني وقار د درویشانو
اویاوایي:
چې مدام د بل وعیبو ته نظر کړې — خدای د خپله عیبه ولې بې خبر کړې
اویاوایي:
ضدیت د سړي عمر په عذاب کا — په کار نه دی ضدیت په دا دنیا
اویاوایي:
که بلنده مرتبه دچا په کار وي — لوی مقام دی عدالت په دا دنیا
اویاوایي:
چې تقوا دیانت نه لري رحمانه — د دې هسې همنیشین مه شه
اویاوایي:
په هر غم کې خاموش اوسه او که نه وي آزارکړې — د بد خواه خاطر به ښاد دوست به
اویاوایي:
صبر ونیسه په مخ کې مراد غواړه — په تلوار به هیڅ ونه کړې که تلوار کړې
اویاوایي:
د بې دردو همدمي به دې بې درد کا — د نامردو همدمي به دې نامرد کا
اویاوایي:
چې دشمن یې وي له دوسته اړولی — د هغو احتیاط بویه له کومکه
اویاوایي:
چې یکسان ګوري هم شاه وهم ګداته — هسې یار دی د رحمان غریب نواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
بل ارمان به له جهانه یوړ نه شي   مګر مهر محبت په دا دنیا
اویاوایي:
نیک کردار هم نیک عمل خویونه   هم جنت دی، هم راحت دی په دا دنیا
اویاوایي:
آدم زار په معني واړه یو صورت دي   څوک چې بل آزاروي هغه آزار شي
اویاوایي:
که ته نکړې په بل چا باندې غرض   بل به هم نه کا په تا باندې غرض
او داسې نور نصیحتونه،عبرتونه او پندونه ....

اروابناد پوهاندصدیق الله رشتین چې یو نومیالي، درونډ، او مخکښ لیکوال دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا د شاعرۍ په هکله داسې وایي :
(رحمان بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده ستورى دى چې د لرې او برې پښتونخوا
په آسمان کې یو شان ځلیږي . د ده خوږ نوم یا دده دلوړې شاعرۍ احترام دده روحاني او ملکوتي غږد ټولوپښتنوپه
زړونوکې یو رنګ موجود دی .)
د رحمان بابا کلام رنګین، عام فهمه، سلیس، روان اونازک خیاله دی . د ده په کلام او شاعرۍ کې هر ډول شعرونه موجود دي اود هر چا په ذوق برابر مطالب لري . دده په شعرونو کې دیني، علمي، ادبي ، اخلاقي او ټولنیز مسایل، بشري مناسبات ، انساني صفتونه لکه : لوړ اخلاص، ربښتیا اوصداقت،عدالت، علم اوپوهه ، تقوا اوعبادت، صبر او زغم، قناعت، نیکي ښیګڼي، متانت،سخاوت، زحمت اوریاضت، عزت، میړانه او لوړ همت،ننګ اوغیرت، ځان غوښتنه اوتنګ نظري،کبر اوغرور، کینه، غیبت ، حسادت اوکرکه ،اتحاداو اتفاق، ورورولي، آزادي اوخپلواکي، ظلم اوستم او داسې نور خصایل، په ډیر انساني اواسلامي فکرونو، تصورانو اوخیالونو کې په ډیره خوندوره او ساده ژبه او په ډیر عالي مفاهیمو اومعناګانو کې بیان شوي دي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

ګوره څه بلند مقام دی داخلاص   چې جهان واړه غلام دی داخلاص
اویاوایي:
پس له مرګه به دا مهرواخلاص نه وي   که اخلاص کړې نن هنګام دی داخلاص
اویاوایي:
څه عجب دی که مستان ترې چاپیر ناست وي   هر ساقي څخه چې جام دی داخلاص
اویاوایي:
د رحمان کلام په دا سبب شیرین دی   چې یې هر کلام، کلام دی داخلاص
اویاوایي:
که څوک فخر کا په ننګ او په ناموس   دا په عشق کې نه ارزیږي یو فلوس
اویاوایي:
معنوي صورت پیدا کړه که میره یې   فایده څه ده د بتانو له اشخاص
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د ونې په څېر ګل او میوه غواړې
ځان په نمر کړه سایه بان د هر خاکسار شه
اویاوایي:
که هوا دې د جنت په خاطر ګرځي
خاک نشین په آستانه د هغه یار شه
اویاوایي:
هغه زړه چې عرش الله دی ګوره کوم دی
څو دې توان شي د جمله زړونوخدمت کړه
اویاوایي:
که دلمر په څیر څرګند شې په جهان کې
څو په زړونوپسندیده نه شې لا ورک یې
بزرګي په دلجویی کې ده دخلکو
ته چې خلک ډوبوې څرنګ بزرګ یې
په لویي کې لویي چیرې ده لایقه
کمینی وته مټ کړه که سالک یې
اویاوایي:
په ساحل کشتی د هیچا نه ډوبیږي
که څوک نه کا په دریا باندې غرض
اویاوایي:
خلوتیان په خپل خلوت کې فراغت دي
درسوا دی په رسوا باندې غرض
اویاوایي:
که له خپله عیبه ځان ژغورې رحمانه
دهیچا له عیبه مه کوه پوښتنه
اویاوایي:
که یوه جودانه عیب وینې په بل کښې
هغه یو جودانه عیب یې لوی غر کړې
اویاوایي:
کوهی مه کنه دبل سړي په لار کښې
چیرې ستا به دکوهی په غاړه لار شي
اویاوایي:
ته نا حق په ما کینه کړې کینه ناکه
په کینه به آیینه نه کړې ته پاکه
اویاوایي:
که نعمت دی خو طاعت او عبادت دی
ګنه نشته بل نعمت په دا دنیا
اویاوایي:
بل ارمان به له جهانه یووړ نه شي
مګر مهر ومحبت په دا دنیا
اویاوایي:
په آزار دچا راضي مه شه رحمان!
که خلاصی په قیامت غواړې له عذابه
اویاوایي:
چې نیکي بدي په تله کې تلل شي
خود پخپله تله واخله عدالت کړه
اویاوایي:
دظالم د آشنایي توبه توبه
د خود بین له بینایي توبه توبه
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دې ويره شي له ظلم له ستمه
ته هم مکړه په هيچا باندې ستم
اوياوايي:

له اغيار سره خندا څه په کار نه ده
له اغيار سره سودا څه پکار نه ده

سل ياری ديوه يار دپاره کړی شي
آشنايی د هرآشنا څه پکار نه ده

بد له بدو سره بويه نيک له نيکو
دجفا په ځای وفا څه پکار نه ده

هر بلبل به دې ثنا کړي که ته گل شې
په خپل ځان خپله ثنا څه پکار نه ده
اوياوايي:

آشنايان که ځوک پوهيږي نن يې وخت دی
چې ځاريږي يوآشنا تر بل آشنا
اوياوايي:

زهر ښه دي که په صلح اوصلاح وي
نه شکرې په فتنه او غوغا
اوياوايي:

چې د ورور اوعزيز زړه پرې آزار شي
حاصل مه شه هغه خپله مدعا
اوياوايي:

لکه ځان هسې وبل وته نظر کړه
لکه ستا دی هسې ځان دی دهر چا
اوياوايي:

د ډير ناز او د ډير کبر له سببه
عمل نه کا په گفتار داوليا
اوياوايي:

چې عزت حرمت يې نه وي په جهان کې
هغه هسې ژوندون وسوزه په اور
اوياوايي:

بی عزت سرې به خوښ دهيچا نه وي
مگر هسې بې عزت وي ځيني نور
اوياوايي:

دراز عمر مې حاصل شو له راستۍ
لکه سرو مدام سبزه تازه يم
اوياوايي:

و هر چاته په خپل شکل ځرگنديږم
آينه غوندې بی رويه بی ريا يم
اوياوايي:

که دډير عمر پکار دی غفلت مه کړه
په اوده باندې سل کال يوزمان شي
اوياوايي:

په ښه خوی له بدخواهانوبې پروا يم
په نرمې لکه اوبه د اور سزا يم
اوياوايي:

نيک له نيکو سره بويه بد له بدو
که ځوک غواړي ولايت په دا دنيا
اوياوايي:

روښنايي په هغو ړونوده حرامه
چې پرې کيني گرد غبار د دې دنيا
اوياوايي:

په يوه گړی بهار وي بيا خزان شي
بقا نه لري بهار د دې دنيا
اوياوايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قانع تر قناعته صدقه شه
هم دنیا او هم دینار د دې دنیا
اویاوایي:
مګر خود په خپله خدای دچا طبیب شي
ګنه نشته په جهان کې بل طبیب
اویاوایي:
دشمن هم د سړي کله کله دوست شي
دوستی نه کا له رحمان سره حبیب
اویاوایي:
د ریا له زاهدۍ زما توبه
چې یې کاندي څوک په رسم وپه عادت
اویاوایي:
په ورځ پنداو نصیحت وایي و بل ته
په شپه ناست وي د مغان پر خرابات
اویاوایي:
دین یي دام دی ددنیاپه لارکې ایښی
پرې را اړوي وحشیان د مخلوقات
اویاوایي:
دهغو په لور یې سترګي وي ختلي
چه په لاس یې سرسایه وي یا زکات
اویاوایي:
دعوی مه کړه په نا حق به یې خپل نه کړې
پردی شهر، پردی ملک، پردی دیار
چې استوګنه په پردي وطن کې کاندي
هغه نه لري د هیڅ واک واختیار
که هزار قسمه وخوري په یو کار کې
نه کا څوک په مسافرو اعتبار
اویاوایي:
چې په زور ورسره نه یې برابر
د هغو تر څنګه مه کښینه زړور
زورور اور او اوبه دي فهم وکړه
چې ډوب نه شې یا ونه سیزی بشر
په یاری د زورور غلط مه شه
مګر دا چې ترده نه یې زورور
اویاوایي:
دا خو ته یې زما نفسه
چې دې زه کړم کور وکر
اویاوایي:
په شپه وینې د مظلوم خوري
سبا کیني په منبر
اویاوایي:
په زړه تور لکه تبی وي
په مخ سپین لکه قمر
اویاوایي:
رحمان هسې بې وقوف سوداګر نه دی
چې د دین متاع بدله په دنیا کا
اویاوایي:
راشه مکوه له چا سره جفا
لږ ژوندون دی ضایع کیږی بې
وفا
اویاوایي:
خدای طاعت، عبادت څه کوي رحمانه
خو یې مینه د سړي ده ازمیل یې
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه　　　که آباد کا څوک ویران حرم د زړهء

اویاوایي:

ګونګي ښه دي چې بی کام و بی زبان وي　　　نه چې ژبه شي په بد ویل ګویا

اویاوایي:

سر د ننه په ګریوان کړه سترګي روښې　　　ډیر په پورته پورته مه ځه سر هوا

سر هوا سر هوا مه ځه و آسمان ته　　　ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا

اویاوایي:

د دنیا کارونه واړه غولول دي　　　دا ګومان په هیچا مه کړه چې مې

خپل دي

اویاوایي:

له سړیه غرض واړه سړیتوب دی　　　نه چې پټ وي د سرو زرو په لباس

اویاوایي:

په آدم کې د حیوان خوبونه هم شته　　　بیا هاله یې آدم بوله چې آدم شي

اویاوایي:

احتیاج هسي بلا دی په جهان کې　　　چې پلار زوی کاندی د زوی او زوی د

پلار

اویاوایي:

ما دیار په بېلتانه کې دي لیدلي　　　که دانا د زماني وي مبدل شي

اویاوایي:

هر وګړی چې منصور غوندې په دار شي　　　دار یې پس له مرګه نخل میوه دار شي

اویاوایي:

دنیا دار که مستغني په سیم و زر دی　　　هنرمند و خخه ګنج دخپل هنر دی

بیهوده به زورور وځانته وایي　　　د دنیا سړی که هر څو زورور دی

هسي مه وایه چې زه یم په جهان کې　　　پیدا کړی خدای د سر دپاسه سر دی

اویاوایي:

هر علم چې بیعمله وي تش بوس دی　　　د جاهل د پارسایي توبه توبه

اویاوایي:

علمیت د بی عمله عالمانو　　　لکه ګنج د کتابونوپه خر بار شه

او داسي نور بیتونه ....

په رښتیا سره د رحمان بابا دشعرونواو ویناګانو ارزښت، خوږوالی، دروندوالی، ریښتینوالی، علمیت،تجربه او روحانیت دومره شهرت تر لاسه کړې دی، چې په لره او بره پښتونخوا او افعاني سیمو کې د ده روحاني، علمي، تصوفي ،عرفاني اومذهبي شخصیت ته د عزت، عقیدت او درناوي په توګه خلک ګوري، او د ده شعري دیوان د خلکو په منځ کې دفال نیولي شهرت تر لاسه کړې دی ، او دهغه په ویناګانو، نصیحتونو اوپندونواکثریت خلک عملي ګامونه پورته کوي، او په ورځنیو خبرواترو کې دده دشعرونواو کلام نه د متلونو په بڼه ګټه پورته کوي .

اروا ښاد عبدالروف بینوا چې زموږ دهیواد تکړه، نامتو،نوښتګر، ادبي اوفرهنګي شخصیت دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا دشاعرۍ په هکله داسي وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د رحمان بابا د اشعارو يو لوی صفت دادی چي د هرچا په ذوق سره سم مطالب لري او دهر چا د تنهايي ملګری وي . په پښتنو کې به ډير داسي کم کور وي، چي د رحمان بابا ديوان هلته نه وي .)
رښتيا داده چي د رحمان باباعالي او لوړ فکرد ده په شعر او کلام کي دومره خوږ او اغيزناک دی،چي هر څوک ځانته په کي خپل هدف، مقصد، درد، تصوير، خيال او انځورپه ډير ښکلي اوظريفانه شکل پيدا کوي .
- صوفي او عارف دواړه په کې د تصوف او عرفان د اسرارو او رمزونو مرغلرې او دمعرفت او د معنوي دنيا وړانګي ويني اوپرې خپلو روحاني حالاتوته وده ورکوي . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

که څوک وايي هنر کوم دی؟ وايه دادی **چي بې خدايه نوره مينه په چا نه کا**
او يا وايي :
هيڅ تغير او تبديل نه لري رحمان **تل تر تله بر قرار دی رب زما**
او يا وايي :
دا پنځه ورځې ژوندون چي غنيمت دی **شکرانه په دا نعمت دکردګار کړه**
او يا وايي :
دا همه واړه حجاب دي چي ليده شي **نور دحسن بالاتر دي له ادراکه**
او يا وايي :
په هر دم کي نوې نوې تماشې کړم **زه رحمان د خدای وکړه وته حيران يم**
او يا وايي :
چي مې ستا د جمال عکس دی ليدلي پخپل ځان کښې
هم په دا دآييني په څير حيران دی زما روح
او يا وايي :
په رحمان باندې نظر د کرم وکړې **اې چي يې د پاک الله په دربار خاص**
او يا وايي :
چي وصال دخپل جانان مي دی موندلای **ګنج د درو د مرجان مې دی موندلای**
او يا وايي :
څه عجب دی که تمام جهان زما شي **چي بادشاه د درست جهان مي دی موندلای**
او يا وايي :
درست جهان که واړه ما رحمان لره دلبر شي **چيرې دی دلبره بې له تا بل دلبر زما**
او يا وايي :
که دا نور ښايسته ستوري ويل کيږي **ته خورشيد غوندې صورت لری عيان**
او يا وايي :
د آفتاب په مخ کي هره ورځ زوال وي **ستا دحسن په آفتاب کي زوال نشته**
او يا وايي :
څو دې دوه سترګې غړيږي په جهان کي **ننداره په هر ساعت د خپل نګار کړه**
او يا وايي :
زه يې وينم درست جهان په تا مين دی **که بادشاه دی د دې دور که ګدا**
او يا وايي :
وهر چا وته چي ستا قوت رسيږي **هلته نه رسي قوت د درست جهان**
او يا وايي :
زه رحمان چي ستا د حسن ثنا خوان يم **ستا له رويه درست جهان زما ثنا کړه**
او يا وايي :
که له دره يې شړې که يې پرېږدې ته **ډير مين دی ستا پرمخ عبدالرحمان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

عشق څه هسي علم نه دی | چي حاصل شي له مکتبه
مکتب حال د مذهب وايي | عشق سيوا دی له مذهبه

او يا وايي :

می خواران که يي خبر شي له مستیٔ نه | د رحمان د ميخاني شراب دڅښنو دي

او يا وايي :

هسي بي شرابو مست يم ستا په مينه | چي خبر نه يم په ځمکه په آسمان

او يا وايي :

د رحمان په عاشقیٔ به آفرين کړي | که لږ مخ په آينه کړي ځان وګوري

او يا وايي :

زه رحمان دعشق په درد کي هسي خوښ يم | چي مي نشته په دوا باندي غرض

او يا وايي :

سپيني اوښکي زير رخسار دميني له دولته | ای رحمانه دا دعاشقانو سيم و زر دي

او يا وايي :

که چا لار دعاشقیٔ وي ورکه کړي | زه رحمان دګمراهانو رهنمايم

او يا وايي :

خپل جانان مي هسي نقش دی په زړه کي | نه پوهيږم چي رحمان يم که جانان يم

او يا وايي :

زه رحمان دهغه حسن دعا ګوی يم | چي جرګه دعاشقانو وي پري پيدٔه

- که عاشق دی په کي دپاکي اوسپيڅلي ميني ناز، راز اونياز، حسن اوجمال،دطبيعت دمناظروهنري ښکلا، خلوص، محبت اودخپلوريښتينواحساساتواوعواطفو
تصويرونه او خيالونه ګوري .دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

او يا وايي :

مخ ديار شمس وقمر دري واړه يو دي | قددسرو صنوبر دري واړه يو دي
حاجت نلرم په شهدو په شکرو | لب ديار شهدوشکر دري واړه يو دي

او يا وايي :

په شرابو کي خوند نشته د شکرو | ديار شونډي هم شراب دي هم شکر

او يا وايي :

که سل ځله پټ تر شونډو لاندي خاندي | نه پټيږي آب دلعل ودګوهر

او يا وايي :

هغه شونډي چي خوږي دي تر شکرو | له کنځلو يي عار نه کا عاشقان

او يا وايي :

چي خوک نوم دا ستا دشونډو په خولهٔ واخلي
که يي زهر وي په خوله کي عسل شي

او يا وايي :

هغه شونډي چي شيريني وي تر قندو | ما هيڅ فيض تري بيا نه مونديي کنځلو

او يا وايي :

چي لذت يي د سرو شونډو وي موندلی | نوره مينه د شرابو په جام نه کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

که پکار دې دسرو شونډو شيريني وي　　د خپل ځان په وينوسور لکه انارشه

او يا وايي :

چې مې نقش په زړه سرې شونډې ديار شوې　　کان دلعلو شو ګرداب زما دسترګو

او يا وايي :

تا چې رنګ دميو ورکړو ولبانو　　اور يې پورې کړ په کور د ميخورانو

او يا وايي :

په هر ځای چې ستا دلبو نام آغاز شي　　د لاله ؤ باران اوري په حباب کې

او يا وايي :

د پيزوان غمی دې زيب کا پر لبانو　　دواړه زلفې دې چورې د ملنګانو

تور اوربل دې لکه مارپه جبين پروت دی　　شينکی خال دې مواصل د رنځورانو

او يا وايي :

چې دې جوړه کړه لينده دکږو وروځو　　ځو به ښکار کړې په حرم د غزالانو

او يا وايي :

د سروتيک دې شهزاده په جبين پروت دی　　شينکی خال دی محصل په بنديوانو

او يا وايي :

مشکين خال دی په سرو لبو هسی زيب کا　　لکه مهر په محزن د درمرجانو

او يا وايي :

ما دعشق په درس کې نور څه لوستي نه دي　　بې دزلفو، بې له خطه بې له خاله

او يا وايي :

که دې زلفې په مخ پيچوتاب شوي ښايي　　ويبنته څه طاقت لري داور له تابه

او يا وايي :

که په توره تاريکی کې رڼا غواړې　　نندارچي د يار د زلفو د رخسار شه

او يا وايي :

لاس مې وتړیء د زلفو په طناب　　بيا مې وپلوریء د سترګو په قصاب

او يا وايي :

هسې آب يې دی د دوو سترګو په تيغ کې　　چې بې سره په سر نه لري حباب

او يا وايي :

چې راياد يې سرې شونډې سور پيزوان کړم　　تر چشمانو مې بهيږي سرهء شهاب

چې دمخ و آب وتاب ته يې نظر کړم　　راته هيڅ شي دګلونوآب وتاب

او يا وايي :

دا کاږه کاږه بانه او کږې وروځې　　نور څه نه کا بې کږو کږو وهلو

او يا وايي :

په شپه نوکي دعاشق په وينو سرې کا　　سبا پورې کا نکريزې په منګلو

او يا وايي :

مستوري راځخه يوړه مستو سترګو　　رحمان ځکه په وګړيو کې رسوا شوم

او يا وايي :

يا دا ستا چشم ابرو وينم په خواب کې　　يا مستان دي ويده شوي په محراب کې

او يا وايي :

هغه سترګې چې نرګس وي هم بادام وي　　تېرې تورې شوې زما په قتلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

ستا دی خواب آلودو سترګو خواب راښخه یووړ　　لبو دی لذت د میوناب راښخه یووړ
نه مي اوښکي پاتې شوې نه صبرپه صورت کې　　ډیرې بې صبری دمخ آب راښخه یووړ

- عالم په کې دعلم او پوهې مالومات لټوي ، اوخپل علمي تصورات اوتفکرات غني کوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

مه درومه رحمانه په خلاف د دانایانو　　مینه د دنیا پسندلې نه ده هیڅ دانا
او یا وایي :
د دانا و دنادان تر میان یو حد دی　　هوښیاري تر حد پورته حماقت وي
او یا وایي :
تر هغه به نادان بل په جهان نه وي　　چې څوک مهر وفا غواړي په نادان کې
او یا وایي :
عاقلان په وړاندې ځي په ورستوګوري　　په دنیا کې سر انجام د آخرت کړه
او یا وایي :
پوه خلک هغه دي چې اقرار په ناپوهی کا
هر چې ځان هوښیار ګڼي هوښیار یې مه ګڼه
او یا وایي :
زه رحمان حلقه بګوش د هر عالم یم　　که اعلی دی که اوسط دی که ادنا
او یا وایي :
عالمان دي روښنایي د دې دنیا　　عالمان دي د تمام جهان پیشوا

- که دمیني د دردرنځور او دردمن او ناقراره دی په کې د خپل زړه ټکور او قراري پیدا کوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

د رحمان وزیري رنګ وته نظر کړه　　چې مدام په تا پسې کاندي ژړا
او یا وایي :
عاشقانوپه شکست کې بری بیا مونو　　دلته توان دهغه رسي چې ناتوان شي
زیری رنګ دعاشق هسې مرتبه ده　　چې آفتاب غوندې څرګند په درست جهان شي
له چشمانو یې باران درحمتووري　　زرغونه یې په څهره باندې زعفران شي
له رخساره حال د زړونومعلومیږي　　له بهاره نیک وبد دکال عیان شي
او یا وایي :
زه رحمان دزماني له جوره درومم　　خپل صاحب لره په داد او په فریاد

- مطربان او که مستان دي په کې دسوز او ګداز ډکي سندریزي نغمي دموسیقي په پردو کې غږوي، او مستان خپل آواز ورسره داسي جګوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دساقي په لاس کې جام دمیو ناب دی　　مطرب ایښی په زنګون دغم رباب دی
او یا وایي :
محتسب په رقص ګډ شوباک یې نشته　　صوفي پروت په میخانه کې مست خراب دی
او یا وایي :
په تلخی دمیو مست خلق مې خوښ دي　　هغه خار چې بوی دګل لري خار نه دی
او یا وایي :
هرساقي چې جام دعشق لري په لاس کې　　دا پیاله یې په مستانو ده مباحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

هر مطرب چي غوږۍ تاو کا درباب **په دا تاوکي زما زړه کاندي خراب**
چي سامعی يې په نغمه په ترانه شم **ديوانه شم ګريوان څيرې مست خراب**
هم يې تار، هم يې ګفتار هسي اثر کا **چي هيڅوک يې نه طاقت لري نه تاب**

او يا وايي :

زړهء مي په نغمو نغمو سورى کړ مطربانو **عقل ساقيانوپه شراب راڅخه يووړ**
يو ساقي بل يار دريم مطرب سره يو ځاى شول
زړه يې له ګوګله په شتاب راڅخه يووړ

- ملي شخصيتونه، مشران اوسياستوال په کي د خپلو ملي پاخونونو او غورځنګونو اتحاد اواتفاق، او دخلکوغيرت ، همت او شهامت راپاروي .

دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

بيخ بنياد به دهغوى وي په ياري کي **چي د تن په نابودى يې اعتقاد وي**

او يا وايي :

ښايسته ياران ګلونه دي رحمانه **بېلتانه کړه اکثرمړاوى کم تازه**

او يا وايي :

که پر غره پر سمه ګرځم باک مي نشته **زمرى تل ګرځي په لوړه په ژوره**

او يا وايي :

وړانديني هم واړه ستاپه څير سړي وو **ته هم پاڅه د هغو په څېړ همت کړه**

او يا وايي :

چي په ننګ وپه ناموس تر لوره کم وي **صدقه شه نا قابله زوى له لوره**

او يا وايي :

ننګيالي تربرونه ښه دي او که نه وي **ننګيالى ترله هم ښه ده له تربوره**

او يا وايي :

هغه زړه به له طوفانه په امان وي **چي کشتۍ غونډې دخلقو بار بردارشي**

او ياوايي:

کر د ګلو کړه چي سيمه دي ګلزار شي **اغزي مه کره په خپو کي به دي خار شي**

- هغوخلکوچي دنيا يې پرېښي ده او له دنيا څخه لاس په سر شوي دي په کي دځان لپاره خوشحالي پيدا کوي .

دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دا دنيا په احمقانو ده ودانه **دانا څه کا په دنيا باندې غرض**

او يا وايي :

دنيا کل په احمقانو ده ودانه **دانا ځکه وابستګى د دنيا نه کا-**

- مبلغين، واعظان او خطيبان په مدرسو اوجماتونو کي په خپلووينا ګانوکي د ده دشعرونو نه د يومنل شوي اصل په توګه کته پورته کوي .

دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

رحمان هسي بى وقوف سوداګر نه دى **چي د دين متاع بدله په دنيا کا**

او يا وايي :

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم **چي له دينه له مذهبه وي سيوا**

او يا وايي :

اى رحمانه که څه کار دى خو د دين دى **نور کارونه بى وفا دي بى اساس**

او يا وايي :

واړه بي وقوف دي که څوک دين په دنيا پلوري **چېرته پنځه ورځې چېرته عمر جاودان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي　　　　له رحمان سره دې غم د آخرت وي

درحمان بابا شعر اوکلام ډیر ساده او آسان معلومیږي، خو دلوړومفاهیمواوژورو
معناګانونه ډک دی، اوملي، روحاني اوټولنیزه بڼه لري، او هره حجره، هر مجلس اوهرکور د ده په شعر او کلام روښانه، ځلانده اورنګین دی .
دده په شعرونوکې دلوړو اخلاقو،عبرتونواوعالي صفتونودرسونه شتون لري . همدا سبب دی چې ده ځانته دا حق ورکړي دی چې خپل شعر داسي ستایي :

چې دا نور شاعران کاندي هغه نه کا　　　　رحمان کړی نوی نوی اجتهاد دی

او یا وایي :

دا څه شعر درحمان دی　　　　چې هم ګنج دی هم هنر

او یا وایي :

هسي زیب کا په بیاض د رحمان شعر　　　　لکه زلفي دخوبانو په رخسار

او یا وایي :

یا به شهد یا به قند یا به نبات وي　　　　هر کلام چې له رحمانه شنیده شي

او یا وایي :

ستا د حسن د تعریف له برکته　　　　د رحمان دشعر کوکي پر عالم دي

او یا وایي :

په اشعارو کښي قوتناک لکه زمری یم　　　　ولي نه یم د زمري په څیر ګزند

او یا وایي :

در ګوهر په تله نه دي چا تللي　　　　د رحمان شعر ګوهر دی څه یې تلي

او یا وایي :

هم نغمي کاندي هم رقص کاهم خاندي　　　　د رحمان په شعر ترکي د باګرام

او یا وایي :

د رحمان وسوزان شعر ته حیران یم　　　　چې یې اور بل شوی نه دی په دیوان

درحمان بابا شعرونه له مینې، ورورولئ او انساني غوښتنو، پندونواوعبرتونونه ډک دی . ده له خوارانو، غریبانو، فقیرانواو درویشانو نه ځان بیل کړی نه دی، اوتل یې دا
هڅه کوله چې خپله درویشي او فقیري په امیري بدله نه کړي .دده خوږ کلام ددرویشانو اوقلندرانود زړونوغږ دی . د ده کلام د پاکی، سپیڅلتیا،حقیقت، ربښتیا او صداقت
آواز دی او دخلکو په زړونو کې ځانګړې ځای لري .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

چې یکسان ګوري هم شاه وهم ګدا ته　　　　هسي یار دی رحمان غریب نواز

او یا وایي :

بادشاهي د ګدایانو په دعا شي　　　　زه رحمان ځکه بادشاه شوم چې ګدا شوم

او یا وایي :

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه　　　　که آباد کا څوک ویران حرم د زړهء

او یا وایي :

زه ملهم د زړهء له چا غوارم بې خدایه　　　　چې کړی نه شي طبیبان ملهم د زړهء

او یا وایي :

قاعده د دردمندیٔهسې نه ده　　　　چې په درد کې یو دردمن له بله کم وي

او یا وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د اور لمبو وهلی وي بیا روغ شي — نه رغېږي دآزار لمبو وهلی

او یا وایي :

که نظر کا ځوک په کار ددرویشانو — خود به ووینې وقار د درویشانو

او یا وایي :

په دغه لاره به ورشي خدای رسول ته — که ځوک یون کاندي په لار د درویشانو
هر ګفتار به یې د خدای په در قبول وي — چې قبول یې وي ګفتار د درویشانو

او یا وایي :

بادشاهان ددنیا واړه پرې پراته دي — لکه خاورې په دربار د درویشانو
هر بهار لره خزان په جهان شته دی — خزان نه لري بهار د درویشانو
د جنت د باغ ګلونه به یې هیر شي — که ځوک ووینې ګلزار د درویشانو

او یا وایي :

درست دیوان درحمان جار تر داغزل شه — چې بیان یې کړو کردار د درویشانو

او یا وایي :

که مې ځوک په امیري شمیري امیر یم — که مې ځوک په فقیري شمیري فقیریم

رحمان بابا خپل خیالونه، تصویرونه اوانځورونه ، تشبیهات، کنایات، پاک اوسپیڅلي احساسات، جذبات او عواطف په خپلو شعرونو کې د یو رومانتیک اومینه ناک شاعر په توګه دمجازي عشق،
د طبیعت دمناظرو هنري ښکلا،حسن اوجمال په ډېر هنري شکل بیان کړي دي .دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دمیو څه مستي او سرخي نه ده — تیغ د سترګو دې په وینو کې غرقاب دی

او یا وایي :

که دې مخ په زلفو پټ دی باک یې نشته — د حیات اوبه هم پټې په تورتم دي
ستا د زلفو له رخساره له سرو شونډو — پیدا شوي شام شفق د صبحدم دي

او یا وایي :

چې شهید دتورو سترګو په خنجر شي — خوشنودي یې دسرو شونډو په کوثرشي
چې رایاد یې سپین رخسار دراز مژګان کړم — هغه دم مې زړه سپند سینه مجمرشي

او یا وایي :

هغه زړه چې ستا دعشق په اور کباب دی — که مرهم ورباندې کیږدې ډېر ثواب دی

او یا وایي :

تش به نشي هغه خم دعشق له میو — چې یې خاورې د فرهاد او د مجنون دي

او یا وایي :

دبلبل له حاله زده کړه په خزان کې — بیا د ګلو تماشا کړه په بوستان کې

او یا وایي :

عاشقي آسان مه ګڼه خبر شه — سر بازی ده هر نفس په دا میدان کې

او یا وایي :

عشق وعقل دواړه سره ضد دي که پوهیږې — کله کړې آرام د اور بخرې په لمبو کې

او یا وایي :

که ګریوان مې دسپوږمی دنمر مشرق شي — زه چې یار په سترګونه وینم تورتم وي

او یا وایي :

تا چې په دا تورو سترګو وکاته و ماته — زړه دې زما تور کړ له دې نوره مخلوقاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :
ماخو چي ته ولیدې هغه ساعت مې ووې　　نوره به مینه د زړه نه شي له تا ماته
او یا وایي :
شیخان او زاهدان چي نصیحت وماته وایي　　نه دي خبر شوي ستا د محسناته
او یا وایي :
زه رحمان چي دې وینم یاره وایم خدایه خیر کړې　　ګډه شاپیرۍ ده دبني آدم له زاته
او یا وایي :
بې د ستا له مخه ورځ راباندې شپه ده　　روښنایي دورځې چیرې وي بې نمره
او یا وایي :
ایښی مي په سر دی ستا دمخ دمیني ګل　　بیا مي تور لیمه دي ستا دزلفو تور سنبل
او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کاپر لبانو　　تورې زلفي دې زنځیر دعاشقانو
دا سور تیک دی شهزاده په اوربل پروت دی　　شینکی خال دي معاني د بندیوانو
دواړه لب دې ښایسته تر سرو یاقوتو　　شرمولي ده ړلۍ ستا دندانو
دواړه لیچي دې کړي کښلي مصری تورې　　در پوهیږم سر به غوځ کړې د خوارانو
تورې وروځې دې کړې پر جبین زیب کا　　لکه جیم پر کاغذ کښلی کاتبانو
او یا وایي :
ګرځي په چمن کي منګل ډکه په ګلونو　　خدای زده چي ګلونه وړي یا زړونه په منګل
او یا وایي :
نه به ستا د مخ په څیر ګلشن وي چا لیدلی　　نه به وي زما په څیر آهونه د بلبل
او یا وایي :
مست د هغه مخ یم چي مستاني لري سترګې
بې تورې بې تیغه قاتلاني لري سترګې
بې لیدو کتو غاییان زړونه وړي له خلکو
هسې چشمان بندې ساحراني لري سترګې
هر څوک چي یې ویني تورې سترګې کتی نه شي
ښکلي پریوارغوندې حیراني لري سترګې

او یا وایي :
سور پیزوان دې په سرو شونډو هسې زیب کا　　لکه جیم په قلم کښلی کاتبانو
او یا وایي :
اور اوبه سره چا ګډ لیدلي نه دي　　دا قدرت دی ستا په لبوکې ښکاریږي
او یا وایي :
که دوبیږم په اوبه یا په اور سوځم　　د سرو شونډوپه آتش او په آب خوښ یم
او یا وایي :
هسي مست یم ستا د شونډو په شراب　　چي به نه وي بل داهسي مستخراب
او یا وایي :
ما چي خال دستا د ورځو تر میان ولید　　نه بل هسي رنګ امام شته نه محراب
او یا وایي :
زه نورچا وته خبرې نه کړم　　بې هغوچي مویې مژګان لري دراز

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

شام سحر مې دغه ستا زلفې رخسار دي | نور مې مه پوښته له شامه له سحره

او یا وایي :

خیال د زلفو یې زما تر زړه چاپیره شو | یا تر ګنجه چاپیر شوی مار دی دا

او یا وایي :

درحمان تر قلم مښک وعنبر ووري | چې آغاز یې کړ اشعار د تورو زلفو

او یا وایي :

هسې بند شو په کمند دتورو زلفو | چې حیران یم د رحمان په خلاصولو

او یا وایي :

ځکه ژاړم له دو سترګو اوښکې وینې | چې رحمان وینې دیار خنداني زلفې

او یا وایي :

ځان په مستو سترګو باندې مه غولوه رحمانه
دا مستان هوښیاري له حکمته سره ښوري

او یا وایي :

په رحمان د ستا د لبو مې حرام دی | څو د خپلو وینو جام تاوان ور نه کړم

او یا وایي :

در و لعل شو ویل د رحمان | چې دی ستا د لعلو و شونډو شو ګویان

او یا وایي :

که مجنون غوندې په عشق کې څوک صادق شي | دلیلی په دروازه کې دربان نشته

او یا وایي :

دا څه مخ دی منور | چې هم شمس دی هم قمر
دا څه زلفې دي مشکینې | چې هم مښک دي هم عنبر
دا څه پیوسته ابرو دي | چې هم نیش دی هم نشتر
داڅه سترګې دي قاتلې | چې هم سیف دی هم خنجر
دا شونډې دی مۍ ګونې | چې هم مۍ دي هم شکر
دا څه سپین سپیڅلي غاښ دي | چې هم در دي هم ګوهر
داڅه سیب زنخدان دی | چې هم سیم دی هم ثمر
دا څه قد او څه قامت دی | چې هم ګل دی هم عرعر
دا څه ملا ده باریک وضع | چې هم موی دی هم کمر
داڅه زړه دی دخوبانو | چې هم موم دی هم حجر
دا څه یار دی نه پوهیږم | چې هم دل دی هم دلبر
دا څه بت دی زما ربه | چې هم بت دی هم بشر
دا څه شعر درحمان دی | چې هم ګنج دی هم هنر

رحمان بابا یودرویش صفته انسان، صوفي مشربه شاعر او په مذهبي تفکراتو کې ډوب شخصیت و، چې د یو ځانګړي ادبي مکتب اوسبک خاوند دی .

اروابشادپوهاندعبدالحی حبیبي چې زموږ دهیواد یو نوښتګر، مفکر، نامتولیکوال او څیړنیزپوه، تکړه ژورنالیست اوپیاوړی شاعر دی ، په خپله یوه لیکنه کې درحمان بابا د ادبي سبک او شخصیت په هکله داسې وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رحمان بابا دشاعرۍ په فن کې دمستقل مکتب خاوند دی . په خپل شعر کې یې دپښتنو دفطري جذباتواو ملي احساساتوپه ساده او روانوخوږو الفاظوداسې ښه ترجماني کړې ده چې هر څوک د خپل ذوق مطابق په هر ځای او موقع کې استفاده ځنې اخستی شي .)
په رښتیا سره چې رحمان بابا دخپل په زړه پوري ادبي سبک په وسیله خپل روان او سلیس او د هرچا په ذوق برابرشعرونه خپل ادب دوستانو ته وړاندې کړي دي .ده خپله شاعري او خپل شعر هغه مقام ته ورساوه، چې زموږ زیاتره شاعرانوپه ډیره مینه او اخلاص د ده دادبي مکتب لارویان شول او د ده په لاره یې پیاوړي ګامونه اوچت کړي دي .
سره له دې چې رحمان بابا یو درویش صفته او مسکین شخصیت و، خو هغه لوړ مقام چې ده درلوداو ډېراخي حوصلی او دلوی همت اوغیرت خاوند و، ده هیڅکله د خپل غریبي لاس چا ته تیټ کړی نه دی اوپه خپله غریبي یې قناعت او صبر کړی دی او دخپل لوی خدای(ج) نه شکر ګذار و. دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

څوک دې راکاندي قسم په کردګار — که درم لرم په کور کښې یا دینار
زه درم او دینار نه لرم په کور کښې — ولې نور عالم مې بولي دنیا دار
هم په دا چه نه له ځایه چیرته خوځم — نه د هیڅ یوه مخلوق یم منت بار
آب و خور لکه آسیا په ځای را رسي — پخپل کور کښې مې سکون دی هم رفتار
لکه ونه مستقیم په خپل مکان یم — که خزان را باندې راشي که بهار
او یا وایي :
په هر کور کې رنځوران راته زګیروی کا — لاس مې نه رسي دهیچا په دوا
د دنیا خبرې واړه په دنیا شي — ما به څه کا څوک چې نه لرم دنیا
که په هر کلي کې مې کور دی زه ګومان کړم — چې کور نه دی دا مې ګور دی په صحرا
او یا وایي :
قناعت مې د خرقې لاندې اطلس دی — پټ د درست جهان پادشاه ظاهرګدایم
او یا وایي :
خدایه ګنج دقناعت و رحمان ورکړې — چې بی ملکه بی حشمته دولتمند وي
او یا وایي :
هغو بیا موند سعادت په دا دنیا — چې یې وکړ قناعت په دا دنیا
او یا وایي :
موړ به نه شي هیڅ سړی بې قناعته — که یې خونه وي په سیم وپه زر ډکه
او یا وایي :
د قانع تر قناعته صدقه شه — هم دنیا او هم دینار د دی دنیا

د رحمان بابا د آثارو څېړنه او دده ادبي شخصیت، مقام او شهرت دلرې اوبرې پښتونخوا په محدوده کې محدود نه دی پاتې شوی .په نړۍ کې د یو شمیر لویو پوهانواوڅېړنیزو مرکزونوله خواه د ده شخصیت د یو لوی مشر په توګه منلې شوې دی، او ده دیوعالم، فاضل او ستر شاعر په توګه پوره شهرت ګټلی دی . د ده دعلمي ، روحاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله نه یوازې په لره او بره پښتونخوا کې بلکې دباندنیو لیکوالانو له خواه هم څېړل شوې دی .دنړۍ ډیرو پوهانو او څېړونکو دده آثار لوستي او د ده په هکله یې خپلې څېړنې کړې دي . درحمان باباښپړ کلیات په مختلفو ژبو لکه : انګلیسي، روسي، اردواو داسې نورو ژبوژباړل شوی دی .
درحمان بابا د شخصیت په هکله یو شمیر مستشرقینو لکه :راورټي او پادري هیوز انګریزي او اډورن روسي چې دپښتوادب پېژندونکي دي، خپلې څېړنې اوقضاوتونه کړی دي . دوی رحمان بابا د پښتو ادب (پیښوا) یاده وي .
میجر راورټي دپښتو ژبې او دپښتو ادب په هکله زیات تحقیقات او څېړنې کړی دي .
دی درحمان بابا په هکله خپل نظر داسې بیانوي :
(که څه هم خوشحال خان ختک په پښتو شاعرانو کې لوړ مقام لري ، خو رحمان بابا
وټولوپښتنو ته ډیر زیات مقبول شاعر دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پادري هيوز هم چې يو نامتو محقق او څېړونکي دی، ده هم د پښتو ادب په هکله ډېر تحقيقات اوپلټني کړې دي ، او درحمان بابا په هکله داسې وايي :
(په کوم ځای کې چې پښتو ژبه ده هلته درحمان باباشعار ويل کيږي .)
لنډه دا چې د پوهانو او څېړونکو له تحقيقاتو نه مالوميږي چې رحمان بابا يو لوی عالم،مفکر او ادبي شخصيت اونامتو شاعر دی، د ده علميت ، روحانيت او پرهيزګاري اوصداقت د ده په کلام او شاعري کې او د ده په اعمالو کې خورا ارزښتمندمقام لري . همدا سبب دی هر چا چې دده شعرونه لوستي او اوريدلي دي ، د دوی په زړونو کې يې ځای نيولی دی او د دوی په اعمالو او کردارويې ژور اغيزکړی دی .
دزياترو ادبي تحقيقاتواو څېړونکوله پلوه د رحمان بابا د مړينې نيټه (۱۱۲۸)هجري قمري کال منل شوې دی .دی دپېښور ښار د(هزارخاني) په لويه هديره کې ښخ دی . د ده زيارت ته ډېر خلک ور ځي او هر کال د پسرلي په شپږاو ورځو کې د ده پر مزار باندې دمشاعرې غونډه جوړيږي . د ده قبر او ډېر ليک د افغانستان دپښتو ټولنې له خوا په (۱۳۳۶)هجري شمسي يا (۱۹۵۸)ميلادي کال کې جوړ شوی دی .
په پای کې غواړم ووايم د دغې مقالې په ليکنه کې د بيلابيلو انترنيټي منابعوو او درحمان بابا په ديوان استنادشوی دی . ښايي زما ليکنه ځنې نيمګړتياوې ولري د ټولو ادب دوستانواورحمان دوستانو څخه مخکې له مخکې بښنه غواړم، داچوته ده چې د رحمان باباهر اړخيز شخصيت په څو مقالو او رسالو نشي څرګنديدای، دا کار هر اړخيزه څېړنه غواړي ، خو ما په خپل توان سره کوشش کړی دی چې د ده روحاني ، ادبي اوفرهنګي شخصيت چې د يو سمندر حيثيت لري، يو څاڅکي راپورته کړم اود ادب دوستانو تنده پرې ماته کړم .

اروا دې يې ښاده وي اودده روحاني او ادبي ډيوه دې تل روښانه وي

په ډيردرنښت او ادبي مينه : انجنيرعبدالقادر مسعود

www.roshanak.nl

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library